

3. *Larghetto* - Treći stavak u C-duru i 3/4 taktu je u sporom, mirnom tempu. Ima 156 taktova u strukturi ABABA. Obe sekcije imaju po jednu temu, koje se smenjuju. Prvu temu odmah na početku uvode klarineti, a oboja uvodi drugu temu. Za razliku od prvih dvaju, u ovom stavku druga tema je kraća od prve.
4. *Vivace* - Četvrti stavak je u F-duru i 2/4 taktu. Iako ima 302 takta, po trajanju je najkraći stavak. I u ovom stavku su dve teme, raspoređene po shemi ABAB s kodom na kraju.

Približno trajanje je oko 25 minuta (*The Catholic University of America Chamber Winds*: 08:21 + 05:10 + 07:40 + 04:27 = 25:38).

Trivia & Varia

- **Datum** Bahovog rođenja često se navodi po julijanskom kalendaru kao 21.3.1685. godine. U vreme njegovog rođenja na protestantskim teritorijama u Nemačkoj bio je na snazi julijanski kalendar. Protestantska carska imanja prihvatila su gregorijanski kalendar 1700. godine i iza toga se svi datumi u Bahovoj biografiji navode po tom kalendaru, uključujući i datum smrti.
- **Kantor** je u Katoličkoj crkvi pevač liturgijske muzike. U Bahovo vreme u nemačkoj Protestantskoj crkvi kantor je obuhvatao čitav niz dužnosti: organizacija muzike za crkvene obrede i druge svečane prilike, kapelmajstor, orguljaš, kompozitor i učitelj muzike.
- **Svita** (francuski *suite* - niz) je instrumentalna kompozicija sastavljena od niza stavaka (najmanje tri, obično 7-8, ali i više), koji nisu čvrsto vezani kao kod sonate ili koncerta. Potiče iz renesanse, a procvat je doživela u baroku, kad je bila sastavljena najčešće od plesova, kontrastno poređanih. Značajniji kompozitori su Ramo, Bah, Hendl i Telemann.
- **BWV** je skraćena od *Bach-Werke-Verzeichnis*, popis dela Johana Sebastijana Baha. Uredio ga je Wolfgang Šmider (Wolfgang Schmieder) i objavio 1950. Katalog navodi kompozicije u 13 žanrova (kantate 1-224, moteti 225-231, ... kolekcija kanona i fuga 1079-1080). Dodatak navodi još tri grupe kompozicija: izgubljene (1-23), nejasnog porekla (24-155) i kompozicije koje su pripisane Bahu, a kasnije je utvrđeno da nisu njegove (156-189). Katalog je dopunjen 1998. i sadrži 1126 kompozicija i 213 u dodatku.
- **Basso continuo** (it. neprekidan, kontinualan bas; često samo *continuo*) ili **generalbas** (nem. *Generalbass* - opšti bas) je način zapisivanja instrumentalne pratnje u baroku. Basovske deonice označene su samo pojedinačnim notama ili brojevima na osnovu kojih su izvođači improvizovali pratnju. Sastav instrumenata takođe je bio prepušten izvođačima: mogli su biti uključeni svi instrumenti koji u rasponu tonova imaju bas-registar (npr. čelo, kontrabas, fagot), ali je morao biti uključen i najmanje jedan instrument koji je mogao svirati akorde (npr. klavir, gitara, harfa). Kad se u 18. veku pojavila potreba za preciznim i potpunim zapisivanjem muzike, *basso continuo* je izbačen iz prakse.
- **Simfonijeta**, odnosno prema italijanskom *sinfonietta* je termin koji je skovao Joahim Raff za svoje delo, Simfonijetu op. 188. Pojam označava simfoniju manjeg opsega i jednostavnijeg sadržaja, tako da je mogu izvoditi manji ansambli.

Izvori (abecedno):

- bach.org
- imslp.org
- www.enciklopedija.hr
- www.klassika.info
- www.raff.org
- www.sls.org

♦ **Zahvala umetnicima – aplauz i ovacije:** po muzičkom bontonu, **aplauz između stavova koncerta ili simfonije smatra se ometanjem** (umetnika u koncentraciji i slušalaca u praćenju radnje) i **po pravilu se ne aplaudira**, osim ako se ne radi o prvom izvođenju dela kome prisustvuje autor. Po završetku dela, sačekajte da se i poslednja nota rasprši u prostoru pre nego što počnete aplaudirati. Ako vam se izvođenje naročito sviđa, možete uzvikivati pohvale. Uobičajene su: ženama **bravá!**, muškarcima **bravó!** i skupno **bravi!**. Uz intenzivan aplauz umetnici mogu izvesti *bis*, ali to možete i tražiti uzvikom **bis!** (lat. dvaput), a to još istaknuti ustajanjem. Može se, naravno, izraziti i negodovanjem uzvikom **bu!**, ali sumnjam da će ikad izvođenje biti toliko loše, dovoljno je samo ne aplaudirati ako vam se izvođenje ne sviđa.

NESLUŽBENI VODIČ KROZ PROGRAM KONCERTA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

(zamišljen kao dodatak službenom programu)

PREMIJERNI KONCERT

• PUTOVANJE KROZ EPOHE •

PETAK, 12. FEBRUARA 2021. U 19 SATI
SALA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

...

Dirigent: **Milena Injac**
Solistica: **Jelena Jakovljević**, flauta
Niški simfonijski orkestar

...

P R O G R A M

Johan Sebastijan Bah Orkestarska svita br. 2 u h-molu, BWV 1067

1. Uvertira
2. Rondo
3. Sarabanda
4. Buré
5. Poloneza
6. Menuet
7. Badineri

Joahim Raff Simfonijeta u F-duru, op. 188

1. *Allegro*
2. *Allegro molto*
3. *Larghetto*
4. *Vivace*

Ovaj vodič u elektronskom obliku, glosar, podatke o autoru, kao i druge zanimljivosti možete pogledati na stranici <http://bonc1.users.sbb.rs/> ili, ako vam je lakše, na Google-u potražiti tu stranicu kao "**rat protiv slova a**".

O izvođačima

Milena Injac, dirigent - biografiju možete pročitati u službenom programu NSO-a.

Jelena Jakovljević - biografiju možete pročitati u službenom programu NSO-a.

Niški simfonijski orkestar osnovan je 1952. godine pod imenom "Simfonijski orkestar Radio Niša" i od tada jedna je od najznačajnijih institucija kulture u Srbiji. Sarađivao je s mnogobrojnim vodećim umetnicima iz zemlje i inostranstva. Nastupao je širom Evrope, kao i na značajnijim festivalima, na primer na Dubrovačkim letnjim igrama, Mokranjčevim danima u Negotinu i festivalu *Olympus* u Grčkoj. NSO je osnivač i organizator Niških muzičkih svečanosti (NIMUS), značajnog festivala s 30-godišnjom tradicijom. Za svoj rad Orkestar je dobio više nagrada i priznanja. Stalni sastav orkestra (podaci preuzeti sa službene stranice NSO-a sa stanjem s početka 2018. godine):

Prve violine Stanislava Alađozovski koncertmajstor Sanja Jović Đorđević zam. koncertmajstora Jasna Mijović Katarina Pešić Jelena Gušić Slobodan Jevtić Bojana Đolović	Viole Vladan Veljković principal Saška Stojanov Krstić zamenik principala Irena Veljković Suzana Savić	Flaute Tatjana Veličković Minčić principal Oboe Vladimir Vezenković principal Marjan Radevski	Horne Danilo Filipović principal Jelena Nikolić Srđan Kurtić Milan Azirović
Druge violine Tatjana Mijović Petrović principal Dejan Sotirovski zamenik principala Jelena Kocić Sandra Rakonjac Snežana Jovanović	Violončela Nataša Palić principal Aleksandra Petrović zamenik principala Ana Stanković Andrija Petrović Kontrabasi Milovan Dimić principal	Klarineti Saša Minčić principal Aleksandar Mitić Fagoti Đorđi Alađozovski principal	Trube Darko Dimitrijević principal Aleksandar Milenković Tromboni Nenad Vuksanović principal Bojan Vidanović

NSO redovno honorarno upošljava još nekoliko muzičara za dopunu orkestra (podaci nedostupni).

Kompozitori i dela

Johan Sebastijan Bah (Johann Sebastian Bach; Ajzenah, 21./31.3.1685. – Lajpcig, 28.7.1750.) je čuveni nemački kompozitor iz razdoblja baroka, kanđor i virtuoz na čembalu i orguljama. Pripada petoj generaciji muzičke porodice Bah. Od oca, strica i starijeg brata Johana Kristofa (Johann Christoph) učio je sviranje na violini, orguljama i čembalu, a brat ga je uputio i u kompoziciju. Obavljao je mnoge dužnosti u dvorskim kapelama i u Crkvi, počev od člana orkestra do kantora i gradskog muzičkog direktora Lajpciga. Bahova muzika obuhvata preko 1000 kompozicija u skoro svim žanrovima, osim opere. Za života je bio poznat kao virtuoz na orguljama i čembalu, dok je njegova muzika bila poznata samo užem krugu, a nakon smrti je potpuno zaboravljena. Tek su početkom 19. veka entuzijasti, među kojima je najpoznatiji Feliks Mendelson Bartoldi (Felix Mendelssohn Bartholdy), ponovo oživeli Bahovu muziku i koja je potom zauzela mesto u samom vrhu svetske muzike.

• Orkestarska svita br. 2 u h-molu, BWV 1067

Bah je napisao četiri orkestarske svite, BWV 1066-1069. Hronologija svita ne prati brojeve iz kataloga, odnosno godine nastanka su: 1717. Prva, 1738. Druga, 1730. Treća i 1720. Četvrta svita. Sve svite sastoje se iz duže uvertire u tzv. francuskom stilu, za kojim sledi niz kratkih plesova. Druga svita se, međutim, razlikuje po orkestraciji od ostalih – dok su ostale pisane za ceo orkestar, uključujući duvače i udaraljke, Druga svita napisana je samo za flautu, gudače i *čontinuo*. S obzirom da je u nekim stavicima flauta solistički instrument, svita se može smatrati i svitom i koncertom.

Ne zna se tačno kad je nastala Svita br. 2 u h-molu, jer izvornik nije sačuvan, osim delova koji datiraju oko 1738. godine. Ne zna se kojim povodom je napisana ni kad je bila premijera. Svita se sastoji od sedam stavaka:

1. *Ouverture* – Uvertira je po trajanju najduži stavak, kao svi ostali skupa. Napisana je u francuskom stilu, koji je razvio francuski dvorski kompozitor Žan-Batist Lili (Jean-Baptiste Lully) oko 1650. godine. Stavak se sastoji iz tri dela, uvoda u umerenom tempu, za kojim sledi brza deonica u obliku ritornela, koja se smiruje kroz uvod označen kao *Lentement* (sporo).
2. *Rondeau* – Rondo u ovom stavku predstavlja i tip i formu, odnosno muzika je živahna, a refren i kupleti su u obliku ABACA. Fraze počinju i završavaju u sredini takta, što je karakteristika gavote, plesa u umerenom tempu u 2/2 taktu.
3. *Sarabande* – Sarabanda (šp. *zarabanda*) je stari španski ples koji se u 16. veku proširio u Evropu kao dostojanstveni dvorski ples, a muzički oblik postaje stalni (obično treći) stavak barokne svite, što pokazuje i ovo delo.
4. *Bourrée I & II* – Buré je brzi francuski narodni ples u otvorenim parovima s brzim koracima i skakanjem, često u klompama, koji je prenesen na dvor kao formacijski ples u dva reda. Takođe se redovno javlja u baroknoj sviti. U ovom stavku su dva buréa, koji se javljaju kao teme u formi ABA, odnosno Buré I [ponovljen] – Buré II [ponovljen] – Buré I [*da capo* = ispočetka, bez ponavljanja].
5. *Polonaise* – Poloneza je u istoj formi prethodnog stavka, ali centralnu sekciju *double* preuzima solo flauta. Poloneza je, naravno, ples potekao iz Poljske i u 17. veku se proširio u Evropu kao dvorski i salonski ples, te kao samostalna instrumentalna kompozicija.
6. *Menuett* – Menuet je takođe u ternarnoj formi ABA, ali bez ponavljanja.
7. *Badinerie* – Badineri ili badinaž (*badinage*) su nemački i francuski nazivi italijanskog pojma *scherzo* (šala), koji se uobičajeno koristi za kompoziciju ili stavak razigranog, često i humorističnog karaktera. Čitav ovaj stavak pripada flauti i veoma je zahtevan za izvođača. Uz *Air* iz Treće svite jedna je od čuvenijih Bahovih kompozicija.

Trajanje svite je oko 22 minuta (*Musica Antiqua Köln*: 10:09 + 1:53 + 3:14 + 1:34 + 2:50 + 1:05 + 1:18 = 22:03).

Jozef Joahim Raf (Joseph Joachim Raff; Lahen, 27.05.1822. – Frankfurt na Majni, 24.06.1882.) bio je pijanist, pedagog i kompozitor iz razdoblja romantizma. Rođen je u Švajcarskoj, ali je veći deo života, počev od 1846., živio i radio u nemačkim državicama, odnosno u Nemačkoj nakon ujedinjenja 1871. godine. Njegov otac Franc (Franz) Jozef bio je orguljaš i od njega je Joahim učio sviranje violine i orgulja. Isprva je bio školski učitelj, a kasnije učitelj klavira. Samouko je počeo pisati muziku i uz pomoć Franca Lista (Franz Liszt) i Hansa fon Bilova (Hans von Bülow) probio se na muzičkoj sceni. U svoje vreme bio je popularan, ali je skoro zaboravljen u 20. veku. Bio je plodan kompozitor (opp. 1-232 i WoO 1-57) u skoro svim žanrovima, među kojima je 6 opera, 12 simfonija, 9 koncerata...

• Simfonijeta u F-duru, op. 188

Na vrhuncu svoje karijere, Raf je u proleće 1873. godine u Vizbadenu napisao delo koje je nazvao Simfonijeta. Datum premijere je nepoznat. Delo je objavljeno u novembru 1874. godine u Lajpcigu, a Raf ga je aranžirao i za klavir četveroručno. Delo je bilo popularno i zadržalo popularnost dugo nakon što je većina njegovih dela zaboravljena. Oživljeno je 1970-ih, a stručnjaci ga uspređuju s Dvoržakovom Serenadom u d-molu iz 1878. i Gunoovom *Petite Symphonie* iz 1885. godine.

Simfonijeta je napisana za deset duvačkih instrumenata: 2 flaute, 2 oboe, 2 klarineta, 2 fagota i 2 home. Delo zadržava klasičnu četverostavačnu strukturu simfonije, ali menja redosled drugog sporog i trećeg brzog stavka.

1. *Allegro* - Prvi stavak u 4/4 taktu i F-duru je najduži u delu. Ima 406 taktova i napisan je u uobičajenoj sonatnoj formi. Za uvodom slede dve teme, prvu uvodi flauta, a drugu oboa. Završna tema ekspozicije, koju uvode flauta i klarinet, u kontrastu je s prvim dvema. U razvoju se razrađuju uvod i 2. tema. U reprizi se ponavljaju teme iz ekspozicije, sa završnom kodom.
2. *Allegro molto* - Drugi stavak u 6/8 taktu u f-molu je *scherzo*, po definiciji brzog i veselog karaktera. Ima 339 taktova i napisan je u ternarnoj formi ABA¹ s kodom. I ovaj stavak ima tri teme, od kojih su prva (uvodi je klarinet) i druga (uvodi je flauta) u sekciji A, treća u sekciji B, a u sekciji A¹ varirana je prva tema.